

SUOMEN LASTENHOITOALAN LIITTO

Suomen Lastenhoitoalan Liitto
PL 120
00060 Tehy

LAUSUNTO

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Viite **VN/480/2021**

Suomen Lastenhoitoalan Liitto ry:n lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuslakia siten, että siinä säädettäisiin varhaiskasvatuksessa olevan lapsen oikeudesta tarvitsemaansa tukeen sekä varhaiskasvatuksessa annettavan tuen rakenteesta.

Ehdotuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen lakisääteistä oikeutta tarvitsemaansa tukeen ja vahvistaa varhaiskasvatusikäisten tasavertaista oikeutta kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeen. Tavoitteena on myös, että lapsen varhaiskasvatuksessa aloitetut tukitoimenpiteet siirtyisivät tarpeen mukaisesti esi- ja perusopetukseen huomioiden koulutusmuotojen erityispiirteet luomalla nykyistä vahvempi lainsäädännöllinen ja käsitteellinen jatkumo varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetukseen.

Tavoitteet ovat kannatettavia ja tarpeellisia.

15 a § Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen

Pykälässä ehdotetaan, että varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää tukea välittömästi tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Tuen on oltava vaikuttavaa, suunnitelmallista ja aina tuen tarpeen mukaan muuttuvaa.

Pykälän toisessa momentissa ehdotetaan, että jos tarkoitettu tuki ei ole riittävää tai lapsi tarvitsee vahvempaa tukea, on tukea tehostettava lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Myös tässä momentissa on tarpeen kirjata, että tukea tehostetaan välittömästi tarpeen ilmettyä. Lisäksi tuen portaiden välillä on oltava selkeät erot niin, että tuki vahvistuu seuraavalle portaalle siirryttäessä.

SUOMEN LASTENHOITOALAN LIITTO

Pykälän kolmannessa momentissa ehdotetaan, että jos 2 momentissa tarkoitettu tuki ei ole riittävää tai lapsi tarvitsee tukea vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästymisestä tai

muusta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen, on tukea annettava yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena.

Momenttiin on tarpeen kirjata missä ajassa tukea on annettava lapselle. Koska momentin toteuttaminen vaatii päätöksen, jonka tekee varhaiskasvatuksen järjestämistä vastaava kunta, tulee aikamääre olla 2 viikko tai enintään yksi kuukausi.

15 b § Lapselle annettava tuki ja tuen toteutus

Rakenteelliset, resursseja vaativat keinot, kuten henkilöstömäärän lisäys, osaamisen vahvistaminen ja ryhmäkoon pienentäminen ovat tärkeässä roolissa.

Esityksen mukaan voi lapselle annettava tuki sisältää lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia järjestelyjä, kuten varhaiskasvatuksen erityisopettajan antamaa konsultaatiota ja opetusta, varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämiä tulkitsemis- ja avustamispalveluja tai apuvälineiden käyttöä.

Esityksen mukaan hoidolliset tukitoimet ovat keinoja, joilla vastataan lapsen sairaanhoidollisiin, perushoittoon, hoivaan ja avustamiseen liittyviin tarpeisiin. Nämä voivat olla esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet.

Hoidolliset järjestelyt ovat laaja käsite ja on tarpeellista erottaa sairaanhoidolliset järjestelyt omaksi kohdaksi.

Ehdotamme seuraavaa muutosta pykälään:

Lapselle annettava tuki voi sisältää lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia, hoidollisia ja sairaanhoidollisia järjestelyjä. Tuki voi olla varhaiskasvatuksen erityisopettajan antamaa konsultaatiota ja opetusta, terveydenhuollon ammattihenkilön osaamista, varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämiä tulkitsemis- ja avustamispalveluja tai apuvälineiden käyttöä.

SUOMEN LASTENHOITOALAN LIITTO

35 § Päiväkodin henkilöstön mitoitus

Pykälässä ehdotetaan, että jos päiväkodissa on yksi tai useampi vammainen tai 15 a §:n 2 tai 3 momentin mukaisen tuen tarpeessa oleva lapsi, on tämä otettava huomioon lasten taikka 1 momentissa tarkoitettujen henkilöitten lukumäärässä.

Pykälä ei ole tarpeeksi velvoittava. Esimerkkinä voi todeta tilanteen kunnasta, jossa lapsi/ryhmä ei saa avustajaa koska kunnassa on tarjolla varhaiskasvatuksen erityisopettajan osaamista. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien määrä on kuitenkin täysin riittämätön suhteessa tarpeeseen ja arjen sujumiseen. Tämä johtaa siihen, että ryhmässä ei ole avustajaa eikä myöskään erityisopettajan työpanosta käytettävissä kuin erittäin harvoin. Tilanne ei ole lapsen edun mukainen.

Kun lapsella on avustaja, on tärkeää, että avustaja on paikalla koko sen ajan, kun lapsi on läsnä. Muussa tapauksessa on muun henkilöstön riittävyys huomioitava näissä tilanteissa.

Huomiota on myös kiinnitettävä avustajan ammatilliseen osaamiseen ja kokemukseen, sillä usein juuri tukea tarvitsevat lapset tarvitsevat eniten erityisosaamista.

Tällä hetkellä on ryhmissä paljon lapsia ilman tukitoimia. Tämä johtaa siihen, että muutama lapsi ryhmässä saattaa viedä suuren osan kasvatusvastuullisten ajasta muiden lasten jäädessä vähemmälle huomiolle. Ryhmiä muodostettaessa tulee kaikilla lapsilla olla yhdenvertainen oikeus varhaiskasvatukseen.

Lapsen tuen tarve tulee huomioida ryhmiä muodostettaessa henkilöstömitoituksessa siten, että lakiin kirjataan suhdelukukertoimet. Mikäli ryhmässä on lapsia, joilla on pitkäaikainen lääkitys, tulee se huomioida ryhmän henkilöstössä. Lastenhoitajilla ja lähihoitajilla on koulutuksensa mukana tuoma osaaminen lääkehoidon havainnointiin, toteuttamiseen ja seurantaan.

Täydennyskoulutus

Pykälän 15 b perusteluissa todetaan, että erityisopettajan antama tuki voi olla lapsi- ja/tai ryhmätasoisesti annettavaa opetusta tai konsultoivaa tukea, jolloin tuki kohdentuisi lapsen ryhmän henkilöstölle ja/tai lapsen huoltajille. Monialainen yhteistyö puolestaan on varhaiskasvatuksen ulkopuolisten asiantuntijoiden varhaiskasvatuksen ammattilaisille antamaa lapsen tukeen liittyvää konsultaatiota ja ohjausta.

Erityisopettajan antama tuki ja monialainen yhteistyö on toteutettava siten, että kaikki lasta hoitavat ammattihenkilöt pääsevät siitä osalliseksi. Täydennyskoulutuksen suunnittelussa ja kohdentamisessa on huomioitava kaikki ammattiryhmät.

SUOMEN LASTENHOITOALAN LIITTO

Vuorohoito

Koko henkilöstön osaaminen on erityisen tärkeää vuorohoidossa, jolloin lapset saattavat olla päiväkodissa enimmäkseen iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Vuorohoidon erityispiirteet tulee huomioida tuen tarpeen toteutuksessa.

Yksityinen varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen toteuttajan valinnanvapaudessa huomionarvoinen asia on asiakaskunnan valikoituminen. Yksityisen varhaiskasvatuspalvelun asiakaskunnan valikoituminen voi tapahtua erilaisilla perusteilla. Palveluntuottaja voi valita itse asiakkaansa tai rajata palvelunsa siten, että palveluun päätyvät vain tietynlaiset asiakkaat. Valikoinnin kriteereitä ovat esimerkiksi lapsen tuen tarve. Tuen tarpeessa olevilla lapsilla tulee olla tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua laadukkaaseen ja perheen valitsemaan varhaiskasvatukseen. Kuten sivistysvaliokunta (SiVM 5/2018 vp, s. 8) on todennut, on välttämätöntä, että yksityisten palveluntuottajien tarjoamassa varhaiskasvatuksessa lapset saavat yhtä hyvät ja kattavat palvelut kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa, jotta yhdenvertaisuus lasten kesken toteutuu. Julkisen ja yksityisen palvelun tuottajilla on yhtäläinen velvollisuus järjestää lapselle tämän tarvitsema tuki.

Henkilöstön riittävyys

Laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttaminen edellyttää riittävää määrää ammattitaitoista ja lapsiryhmässä läsnä olevaa henkilökuntaa. Tällä hetkellä on pula erityisesti varhaiskasvatuksen erityisopettajista sekä varhaiskasvatuksen opettajista. Vuonna 2030 muuttuva henkilöstörakenne ei helpota tilannetta. Apua tilanteeseen toisi nykyisen henkilöstörakenteen säilyttäminen alle 3-vuotiaiden ryhmissä.

Lausunnon keskeinen sisältö:

Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen

On tärkeää, että lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää tukea välittömästi tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Tuen on oltava vaikuttavaa, suunnitelmallista ja aina tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Mikäli tukea tehostettava, on se tapahduttava lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tuen portaiden välillä on oltava selkeät erot niin, että tuki vahvistuu seuraavalle portaalle siirryttäessä. Mikäli annettu tuki ei ole riittävää tai lapsi tarvitsee tukea vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästymisestä tai muusta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen, on tukea annettava yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena. On tarpeen myös kirjata missä ajassa tukea on annettava lapselle.

Rakenteelliset, resurssija vaativat keinot, kuten henkilöstömäärän lisäys, osaamisen vahvistaminen ja ryhmäkoon pienentäminen ovat tärkeässä roolissa. Esityksen mukaan voi lapselle annettava tuki sisältää lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia järjestelyjä, kuten varhaiskasvatuksen erityisopettajan antamaa konsultaatiota ja opetusta, varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämiä tulkitsemis- ja avustamispalveluja tai apuvälineiden

SUOMEN LASTENHOITOALAN LIITTO

käyttöä. Lapselle annettava tuki voi sisältää lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia, hoidollisia ja sairaanhoidollisia järjestelyjä. Tuki voi olla varhaiskasvatuksen erityisopettajan antamaa konsultaatiota ja opetusta, terveydenhuollon ammattihenkilön osaamista, varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämiä tulkitsemis- ja avustamispalveluja tai apuvälineiden käyttöä.

Päiväkodin henkilöstön mitoitus

Tuen tarpeessa oleva lapsi tulee huomioida lasten määrässä tai ryhmässä työskentelevien henkilöiden lukumäärässä ja ryhmiä muodostettaessa henkilöstömitoituksessa. Pykälien tulee olla tarpeeksi velvoittava ja selkeät, ilman tulkinnanvaraa. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien määrä on usein täysin riittämätön suhteessa tarpeeseen ja arjen sujumiseen. Erityisopettajaresurssi ei saa johtaa siihen, että ryhmässä ei ole avustajaa eikä myöskään erityisopettajan työpanosta käytettävissä kuin erittäin harvoin. Lapsen avustajan tulee olla paikalla koko sen ajan, kun lapsi on läsnä. Muussa tapauksessa on muun henkilöstön riittävyys huomioitava näissä tilanteissa. On huomioitava avustajan ammatillinen osaaminen ja kokemus, sillä usein juuri tukea tarvitsevat lapset tarvitsevat eniten erityisosaamista.

Täydennyskoulutus ja vuorohoito

On tärkeää, että erityisopettajan antama tuki tai henkilöstön ohjaus, yhteistyö ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa ja heidän antama tuki, sekä täydennyskoulutus kohdistuvat kaikkiin ammattiryhmiin. Koko henkilöstön osaaminen on erityisen tärkeää vuorohoidossa, jolloin lapset saattavat olla päiväkodissa enimmäkseen iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Vuorohoidon erityispiirteet tulee huomioida tuen tarpeen toteutuksessa.

Yksityinen varhaiskasvatus

Tuen tarpeessa olevilla lapsilla tulee olla tasa-arvoiset mahdollisuudet osallistua laadukkaaseen ja perheen valitsemaan varhaiskasvatukseen. On välttämätöntä, että yksityisten palveluntuottajien tarjoamassa varhaiskasvatuksessa lapset samat palvelut kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa, jotta yhdenvertaisuus lasten kesken toteutuu.

Henkilöstön riittävyys

Laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttaminen edellyttää riittävää määrää ammattitaitoista ja lapsiryhmässä läsnä olevaa henkilökuntaa. Tällä hetkellä vakava pula erityisesti varhaiskasvatuksen erityisopettajista sekä varhaiskasvatuksen opettajista. Vuonna 2030 muuttuva henkilöstörakenne ei helpota tilannetta. Apua tilanteeseen toisi nykyisen henkilöstörakenteen säilyttäminen alle 3-vuotiaiden ryhmissä.

Minna Leppäkorpi, puheenjohtaja Suomen Lastenhoitoalan Liitto

Lisätietoja: Eila Seppälä-Vessari, toiminnanjohtaja

eila.seppala-vessari@slal.fi p. 0405489963

Suomen Lastenhoitoalan Liitto ry